

ASEAN'IN GÜVENLİK ALANINDAKİ YETERSİZLİĞİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2018 / 32

10.12.2018

Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) geçtiğimiz yıl 50inci kuruluş yıldönümünü kutladı. 1967 yılında beş Güneydoğu Asya ülkesi tarafından (Endonezya, Malezya, Filipinler, Singapur ve Tayland) kuruluşundan bu yana örgüt 10 üye devlete (ilk beş ülkeye ek olarak Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar ve Kamboçya) genişleyerek, tüm Güneydoğu Asyayı kapsayan bir büyüklüğe ulaştı. ASEANın kuruluşunun 50inci yıldönümü nedeniyle yayımlanan birçok makalede belirtildiği üzere ASEAN geçtiğimiz 50 yıl içinde Soğuk Savaşın sıcak çatışmalarına, hemen hemen tüm üyelerinin karşılaştığı iç karışıklıklara ve çalkantılara, ekonomik gerilemelere ve bölge dışından gelen kuvvetli baş rüzgârlarına maruz kalmıştır.^[1]

Bu makalelerde ASEANın kendisini bölgesel mimarinin merkezinde konumlandığı ve Doğu Asyanın refahı ve barışı üzerinde kayda değer bir etki yaratmayı başardığı hususları da vurgulanmaktadır. Bu bağlamda ASEAN Güneydoğu Asya bütünleşmesi için çaba sarf etmiş ve ASEAN Topluluğu ismi altında Asyadaki ilk bölgesel topluluğu kurmayı başarmıştır.^[2]

ASEANın geçtiğimiz 51 yıl içindeki, özellikle ekonomi alanı ile ilgili konulardaki takdire değer başarılarına dair listeyi uzatmak olanaklıdır.

Asya Pasifik için Güvenlik İşbirliği Konseyi (CSCAP) geçtiğimiz günlerde 2018 Bölgesel Güvenlik Görünümü çalışmasını yayımlamıştır. CSCAP ana sayfasına göre anılan Konsey 1993 yılında kurulmuştur. Söz konusu internet sitesi CSCAPı, Asya Pasifik bölgesinde güvenlik ile ilgili konularda diyalog kurulması için hükümet dışı (ikinci kanal) süreçler yürüten bir kuruluş şeklinde tanıtmaktadır.^[3]

CSCAP Bölgesel Güvenlik Görünümü 2018 isimle yayınında Konsey, daha ayrıntıya girerek statüsünü, Asya Pasifik bölgesinde başta gelen İkinci Kanal örgütü ve ASEAN Bölgesel Forumu (ARF), Doğu Asya Zirvesi (EAS) ve ASEAN Savunma Bakanları Artı Forumu gibi

güvenlik konularıyla ilgilenen Birinci Kanal süreçlerin karşılığı olan bir kuruluş şeklinde betimlemektedir.^[4]

Bu açıklamalara göre CSCAP bilim insanları, resmi görevliler ve kendi adına çalışan diğer kişiler için, bölgenin karşı karşıya olduğu siyasi ve güvenlik konularıyla ve bu konulardaki meydan okumalarla ilgili tartışmaların yapıldığı gayri resmi bir mekanizma olanağı sunmaktadır. Konsey çeşitli hükümetler arası kuruluşlara siyaset önerileri sunmakta, bölgesel ve uluslararası toplantılar düzenlemekte, bölgesel siyasi-güvenlik işbirliği alanında bilgi, anlayış ve deneyim değişimi yapmak amacıyla dünyanın diğer bölümündeki kurumlar ve örgütler ile bağlantılar kurmaktadır.

CSCAP, ASEAN Bölgesel Forumuna (ARF) bağlı bölge çapında bir düşünce kuruluşu olarak kabul edilmektedir. ARF ise ASEANA bağlı bir diyalog ve danışma platformudur. ARFnin amaçları ortak çıkar ve kaygılarla ilgili yapıcı diyalog ve danışma tesis etmek ve Asya-Pasifik bölgesinde güven- oluşumu ve önleyici diplomasiye yönelik çabalara anlamlı katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir.^[5] Bu bağlamda CSCAP, ASEANın önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak kabul edilebilir.

CSCAP Bölgesel Güvenlik Görünümü 2018 isimli yayının giriş bölümünde yayının editörü, *■■■■■■■■■■ sistem 2017 yılında, kurulu ancak kuşatılmış düzen ile onu değiştirebilecek halen boş bulunan alan arasında kalan yere daha belirgin biçimde kaymış görünmektedir şeklinde bir görüş dile getirmektedir. Editörün ASEANın güvenlik alanındaki çalışmalara katılımı ile ilgili değerlendirmesi oldukça çarpıcıdır. Editör bu bağlamda aşağıdaki hususları dile getirmektedir:

ASEAN, genellikle toplu olarak Asya-Pasifik bölgesindeki güvenlik mimarisinin vazgeçilmez unsuru olarak nitelendirilen güvenlik alanında çok taraflı bir süreçler dizisi (ASEAN Diyalog Forumu-ARF: ASEAN Savunma Bakanları Toplantısı-ADMM; Doğu Asya Zirvesi-EAS gibi) kurulmasına titizlikle öncülük etmiştir. ASEAN aynı zamanda, bu süreçlerle ilgili olarak, bırakın bölgenin gereksinimlerine ve büyük güçleri kendi gruplaşmasına irtibatlandırmak için dile getirdiği tercihlere yanıt verecek, katılımcıların çıkarlarına ve itibarlarına uygun bir gündem dahi geliştirememesi nedeniyle artan bir eleştiriyle karşı karşıya kalmıştır. Bölgenin güvenlik mimarisi şüphesiz amaca ulaşmakta bir vasıta. Bu amaç, sağlam, düzenli ve uyumlu biçimde işleyen bir bölge oluşturmaktır. Bölgeyi oluşturan üyeler kendilerinin göreceli statüleriyle ve anlaşmazlıkları ele almak için ellerinde bulunan düzeneklerle yetinmektedirler. Bu nedenle de, ulusal hedefler ve bunları ileri götürecek araçları kullanmak konusunda ölçülü davranmaya hazır bir tutum ortaya koymaktadırlar.

Bu değerlendirme ASEANın güvenlik konularına genel yaklaşımına ilişkin yerinde gözlemler içermektedir. Avrasya bağlamında bu bölgenin en merkezi kısmındaki siyasi-güvenlik düzeniyle ilgili rahatsızlık veren gelişmeler, silahların kontrolü düzenlemelerindeki tehlikeli çöküş ve bunun yanı sıra Asya-Pasifik Kıyı bölgesindeki uzun süreli bazı ihtilaflar sadece Avrasya ülkeleri için değil ASEAN bakımından da ciddi riskler ortaya çıkarmaktadır.

Böyle bir duyarlı uluslararası güvenlik ortamında ASEANın içeriksiz açıklamalar yapmak yerine güvenlik konularıyla daha ön alıcı şekilde ilgilenmesini beklemek daha mantıklı bir yaklaşım olarak görünmektedir.

Bu bağlamda Güney Çin Denizi sorununu dile getirmek olanaklıdır. Bu konunun bölgedeki ana sorunlardan biri olduğuna kuşku yoktur. Bugüne kadar tartışmalı deniz alanlarında gelişmelerle ilgili endişe ifade etmeye, barışçı çözüm çağrısında bulunmaya dayalı bir tutum ortaya koymayı başaran ve davranış ilkeleri rehberi oluşturulması çağrısında bulunan ASEAN, bu sorun ile etkin biçimde ilgilenmekte belirgin bir başarısızlığa uğramıştır. Bu gerçek, ASEANın sadece Güneydoğu Asya ve Doğu Asyada değil civardaki bölgelerde de barışa katkıda bulunma kabiliyetini azaltma potansiyeline sahiptir.

Çetin güvenlik gündeminin sürekli tekrarlanan içeriksiz beyanlara yer bırakmadığı bir dönemden geçiyoruz. Bu gerçekle yüzleşmek ve güvenlik konularında amaca dönük anlamlı bir diyalog için çaba sarf etmenin zamanı gelmiş görünmektedir.

[1] Tan Chin Tiong, Editorial Note, *ASEAN Focus* ISEAS-Yusof Ishak Institute, sy 5 (Ekim 2017), <https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/WEB-ASEANFocus-0917.pdf>.

[2] Mie Oba, Challenges for ASEAN As It Turns 50, *The Diplomat*, 16 Ekim 2017, <https://thediplomat.com/2017/10/challenges-for-asean-as-it-turns-50/>.

[3] About Us (Council for Security Corporaton In Asia Pasific, 01 Ocak 2018), <http://www.cscap.org/>.

[4] Ron Huisken, Regional Security Outlook (Council for Security Corporaton In Asia Pasific, t.y.), <http://www.cscap.org/uploads/docs/CRSO/CSCAP2018WEB.pdf>.

[5] Teoman Ertuğrul Tulun., The relevance of Turkeys participation in the ASEAN regional forum, *Daily Sabah*, 16 Ağustos 2018, blm. Opinion Editorial, <https://www.dailysabah.com/op-ed/2018/08/16/the-relevance-of-turkeys-participation-in-the-asean-regional-forum>.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "ASEAN'IN GÜVENLİK ALANINDAKİ YETERSİZLİĞİ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 32. Aralık 10. Erişim Nisan 29, 2026. <https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/ASEAN-IN-GUVENLIK-ALANINDAKI-YETERSIZLIGI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır